

Kiezen voor vrede

Oecumenische viering in de Christus Triumfatorkerk bij de herdenking van het bombardement op het Bezuidenhout van 3 maart 1945

*Voorgangers: Diaken Henk van Zoelen, parochie Maria Sterre der Zee
Jan Huber, Anglicaanse Kerk - Den Haag
dominee Jaap van den Akker, Christus Triumfatorkerk.*

*Met medewerking van St Liduinakoor o.l.v. Ed Catijn
Choir of St John & St Philp o.l.v. Christina Edelen
organist: Arie Kraaijeveld.*

Lezingen: Jeremia 7: 1-6 en Lucas 6, 29-39

- Woord van welkom door de ouderling van dienst

INTOCHT

- Bij de ingang zingen bij beide koren: 'Heer open Gij mijn lippen'
- Zingen 'Morning has Broken' (Lied 216)

VOORBEREIDING

- Groet en Bemoediging
- Zingen 'Licht dat ons aanstoot in de morgen' (Liedboek 601: 1,2 en 3)
- De 'herdenkingskaars' wordt aangestoken en toegelicht
- Gedicht 'Tijd' van Ilja Boersma

*Met trillende handen
En knikkende knieën
Een voelbare angst
In die donkere nacht*

*Ik kan me niet voorstellen
Hoe mensen zich voelden
Ik kan me niet voorstellen
Hoe het geweest moet zijn*

*Iedereen bij elkaar
Luisterend naar de bommen
Hopend dat ze weg zouden gaan*

*Hopend dat ze zouden ontwaken
Uit deze nachtmerrie
Hopend dat alles
Weer als vroeger zou zijn*

*Ik kan me niet voorstellen
Hoe dat geweest moet zijn
Ik kan het proberen te begrijpen
Maar het echt begrijpen
Dat kan ik nooit*

- De *Litany of Reconciliation* wordt gezongen door beide koren

*Allen hebben wij gezondigd
en zijn tekort geschoten in Gods ogen.*

*De haat, die volken,
rassen en standen verdeelt
Vader vergeef het ons.*

*De ongebreidelde hebzucht
die mensen en volken er toe
drijft te nemen wat niet van hen is.
Vader vergeef het ons.*

*Het egoïsme, dat de arbeid
van mensen uitbuit
en de aarde verwoest.
Vader vergeef het ons.*

*Het afgunstig begeren
naar de welvaart
en geluk van anderen.
Vader vergeef het ons*

*Onze onverschilligheid
tegenover gevangenen,
daklozen en vluchtelingen.
Vader vergeef het ons.*

*De wellust, die mannen,
vrouwen en kinderen
lichamelijk en geestelijk vernietigt.
Vader vergeef het ons.*

*De hoogmoed, die ons slechts
op onszelf doet vertrouwen
en niet meer op God.
Vader vergeef het ons.
Amen*

*Wees vriendelijk voor elkaar,
zachtmoedig en schenkt
elkaar vergeving, zoals God
ons in Christus vergeving schenkt.*

- Glorialied 'Ere zij aan God, de Vader' (Lied 705: 1,2 en 4)

WOORD

- Met de kinderen: *Gesprek over het Cross of Nails*
- St Lidiunakoor: *Crux Fidelis* van John IV
- Collectagebed door Jan Huber
- Lezing uit het Oude Testament: *Jeremiah 7: 1-7* door Jan Huber
- Choir: *Psalm 131* van Thomas Morley

- Halleluia (GvL 249) - St Lidiunakoor en gemeente
- Evangelielesing Lucas 6, 39-49 door Henk van Zoelen
- Acclamatie 'Halleluia' (GvL 249) St Lidiunakoor en gemeente
- Overdenking door Jaap van den Akker

Vorige week was er een ander 'vergissingsbombardement' in het nieuws. In Nijmegen. Op 22 februari 1944 vielen daar Amerikaanse bommen op de stad. De Amerikaanse bommenwerpers waren teruggeroepen van een missie in Duitsland, terug naar de vliegbasis in Engeland, maar, zo vertelt het verhaal, piloten hadden altijd de plicht om nooit met hun bommen weer terug te keren naar de basis. Zij moesten altijd een nieuw doel zoeken en hun bommen ergens laten vallen. En toen ze gedraaid waren boven Duitsland en tergvlogen besloten ze om boven de eerst de best grote stad die ze zagen hun bommen te droppen.

Die stad bleek Nederland te zijn. Zonder dat ze er erg in hadden waren ze de Duitse grens al gepasseerd en lieten ze hun bommen vallen boven een Nederlandse stad.

Bij een reportage op de radio bleek, dat dat bombardement, waar meer dan 800 mensen, bijna allemaal burgers, bij omkwamen, dat dat bombardement eigenlijk nog maar kort herdacht wordt. Na de bevrijding was iedereen blij met de geallieerden. De Amerikanen marcheerden al in 1944 door de straten van Nijmegen. Hoe konden ze dit bombardement herdenken en tegelijkertijd niet kritisch zijn op hun bevrijders?

Een dilemma dat lang stand hield. Het maakte het verdriet van de nabestaanden van de slachtoffers van het bombardement nog groter. Zij konden eigenlijk nergens terecht met hun verhaal. Kritiek op de bevrijder werd niet getolereerd.

Hoe dat in Den Haag is gegaan weet ik niet precies. Wel weet ik dat de officiële herdenking bij het beeld van Juliana van Stolberg, zo meteen, pas sinds 1995 plaats vindt. 50 jaar na het bombardement. Al zijn er ook al foto's van direct na de oorlog, in dit verwoeste deel van de stad waarin de slachtoffer werden herdacht.

Toch zal de thematiek hier ook een rol hebben gespeeld.

Een vergissingsbombardement – bestaat dat?

Een bombardement is toch een bombardement, en de doden die er bij te betreuren zijn zijn verschrikkelijk. Aan welke kant ze ook vallen. Zeker als het burgers zijn, kinderen. – buiten aan het spelen, of op weg om een boodschap te doen.

Tragisch is het. Dat de V2 installaties die het doelwit waren, misschien al verplaatst waren uit het Haagse Bos. Tragisch was het dat de bommen te vroeg werden losgelaten en de wind ze op het dichtbevolkte gebied van de Bezuidehout liet vallen.

Zeker. Een vergissing met de lengte en de breedtegraad. *Collateral damage* heet dat tegen woorden.

Maar het verdriet werd er niet minder om. 600 doden. Families die een aantal gezinsleden misten. Duizenden mensen dakloos. Wie de bommen ook laat vallen. De verschrikking is hetzelfde.

Het gaat om het persoonlijke leed vandaag.

Het gaat om individuele mensen – slachtoffers van een oorlog.

Het gaat om mensen die in de verschrikking van de oorlog. De terreur van de Duitse bezetter, de hongerwinter probeerden te overleven.

En ze zijn er ook dit jaar: overlevenden van toen.

Misschien hebben zij na de oorlog ook niet meteen ruimte gevoeld om hun verdriet en hun gemiste delen.

Het vandaag niet om de grote verhalen. De beslissingen van wereldleiders en generaals om tot grootste acties te komen. D-Day, operatie Market Garden, Ardennenoffensief.

Het gaat om de slachtoffers. En het gaat om ons.

Het gaat er vandaag om – hoe we, u en ik, ons in de grote wereldgeschiedenis staande houden, en vooral: welke persoonlijk keuzes we daarbij maken.

Dat is waartoe Jeremia ons oproept. Dat is wat Jezus van ons vraagt in de Veldrede. Je kunt alleen je eigen keuzes maken en je eigen verantwoordelijkheid dragen. Daarom is het zo indrukwekkend als je de verhalen hoort van mensen die een brandend huis in gingen om een kind te redden. Van mensen in Voorburg of in andere delen van Den Haag die de deuren van hun al overvolle huis openzetten om vluchtelingen op te vangen.

Het gaat om eigen keuzes: Jeremia zegt het duidelijk. Het gaat er niet om of je elke Sabbat braaf naar de tempel gaat, nee het gaat erom of je rechtvaardig bent, vreemdelingen opvangt, weduwen en wezen beschermt, geen onschuldig bloed vergiet. Als je dat kunt. Als je zo leeft, dan zal het Beloofde Land ook daadwerkelijk een land van God blijven. Een land waar mensen samenleven en delen, een land waar God wil wonen.

Het lukt het volk van Israël niet – het land zal in bezit genomen worden en de tempel zal worden verwoest. Ze zullen in Ballingschap gaan.

Het lukt ons niet, om er met elkaar een eerlijke rechtvaardige samenleving van te maken, niet in de tijd van Jezus, niet in onze eigen tijd. Alle goede bedoelingen ten spijt.

We zijn te veel gericht op de fouten van de ander, zodat we onze eigen fouten niet zien. We doen onszelf graag beter voor dan we zijn. We zeggen van wel om de schijn op te houden, maar doen het anders.

Het grote kwaad, wordt door Jeremia en Jezus, opeens heel klein gemaakt, heel dichtbij. Het gaat opeens over onszelf. En dat is schrikken. Het gaat over wie je bent, hoe je in het leven staat. Hóe je bent.

Bij het monument zo meteen gaat het óók om de fouten die wij zelf maken. De verschrikking die we elkaar aan doen.

Bij dit kruis hier, het Cross of Nails gaat er ook om hoe wij ons met elkaar kunnen verzoenen. Waar de haat, de hebzucht, de wellust die in onszelf is wordt weggenomen.

Dat is best confronterend.

Het is moeilijk om het toe te geven aan jezelf.

Het is moeilijk om te veranderen.

Daarom is het zo goed dat de litanie wereldwijd wekelijks wordt gebeden. Om ons er aan te herinneren dat we moeten omkeren naar God, om deze wereld een beloofd land te laten zijn.

En als het niet lukt – en dat is waarschijnlijk vaker, dan dat het wel lukt, als het niet lukt, dan betekent dat Cross of Nails nog iets anders.

In onze eigen onmacht en verschrikking is God.

In alles wat mensen elkaar aandoen aan geweld en onrecht is Jezus.

Jezus is daar doorheen gegaan.

Hij is staande gebleven. Hij is de verschrikking overstegen.

Hij reikt ons de hand op de puinhopen van ons bestaan.

Hij kent ons verdriet, hij kent ons lijden.

Hij reikt ons de hand en doet ons opstaan.

Hij helpt ons blijven zoeken naar het goede. Te blijven zoeken naar verzoening met elkaar, hier op onze eigen plek in het leven.

Wees vriendelijk voor elkaar, zachtmoedig en schenkt elkaar vergeving, zoals God ons in Christus vergeving schenkt.

Amen

- Choir: Anthem: If Ye Love Me (Thomas Tallis)
- Zingen: 'Wie zich alleen door God laat leiden' (Lied 905: 1, 3 en 4)

- Collecte, *Tijdens de collecte zingt het St Liduinakoor: Thou knowest Lord van Purcell*
- Dankgebed en voorbeden, Onze Vader door Henk van Zoelen en Jan Huber
- Overdracht Cross of Nails van de RK Kerk naar de Anglican Church

UITZENDING

- Gebed om vrede en Vredewens door Henk van Zoelen
*Gods Woord klinkt over alle grenzen heen.
 Ieder die het in zijn hart opneemt,
 zal vredestichter worden.
 Om kracht tot vrede bidden wij:
 Heer, Jezus Christus,
 U spreekt een woord van vrede voor iedere mens.
 Schenk ons de durf en de moed
 om de grenzen van ons eigen gelijk te overschrijden
 en ons te openen voor de ander.
 Maak ons mild,
 zodat wij elkaar vergeven
 en groeien in vrede.
 Zo bidden wij U,
 Gij die leeft in eeuwigheid. Amen.*

*De vrede des Heren zij met u allen.
 En met uw geest.
 Wenst elkaar de vrede van Christus.*
- Slotzang Amazing Grace met het koor (1, 2 en 4)
- Zending en Zegen